

Anita Kłoczyńska, Alicja Sieradzka

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

SONDAŻOWA IDENTYFIKACJA I OCENA PARAMETRÓW JAKOŚCI ŻYCIA SPOŁECZNOŚCI GRYFOWA ŚLĄSKIEGO

1. Wstęp

Niniejszy artykuł jest sprawozdaniem z badań ankietowych przeprowadzonych przez Studenckie Koło Naukowe Gospodarki i Administracji Publicznej „Pro Futuro”, działające przy Katedrze Gospodarki Regionalnej Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Celem sondażu była identyfikacja i ocena jakości życia społeczności lokalnej wraz z ustaleniem rangi parametrów kształtujących tę jakość. Temat badań nie jest nowy. Jakość życia, ściśle związana ze wzrostem gospodarczym, rozwojem społeczno-ekonomicznym oraz dobrobytem społecznym i ekonomicznym, po raz pierwszy wzbudziła zainteresowanie w drugiej połowie XX w. i do dziś jest przedmiotem wielu dyskusji w środowisku naukowym. Jej badanie, ze względu na pojawiający się subiektywizm (dobór parametrów i/lub indywidualne wobec nich odczucia), nie należy do zadań łatwych. Subiektywne odczucia, wyrażane zwłaszcza w badaniach ankietowych, zdają się jednak budować obiektywny obraz. Indywidualne zdanie respondenta jest w pełni subiektywne, ale wiązka opinii ankietowanych ma już wymiar w miarę obiektywny. Dlatego też ankietowy pomiar jakości życia stanowi cenne źródło informacji przede wszystkim dla władz samorządowych, które powinny przejawiać zainteresowanie standardem życia społeczności lokalnej.

2. Jakość życia – ujęcie definicyjne

Problemem jakości życia zajmują się różne dyscypliny naukowe, m.in. psychologia, filozofia, socjologia, a także i ekonomia. Niejednoznaczność tego terminu sprawia, że istnieje cała paleta definicji, poczynając od tych ogólnych i uproszczonych, aż po bardziej złożone i szczegółowe, nierzadko z interdyscyplinarnym polem znaczeniowym.

J. Rutkowski określa „jakość życia jako zbiór potrzeb, których zaspokojenie czyni ludzi szczęśliwymi” [Rutkowski 1987, s. 162]. Identyfikacja tych potrzeb

pozwała stwierdzić, że „jakość życia to stopień zaspokojenia potrzeb materialnych i niematerialnych – spełniania standardów lub realizacji wartości: biologicznych, psychologicznych, duchowych, społecznych i politycznych, kulturowych, ekonomicznych i ekologicznych jednostek, rodzin i zbiorowości” [*Wielka Encyklopedia...* 2002, s. 365]. Warto jednak zaznaczyć, że jakość życia niekoniecznie rośnie wraz ze wzrostem ilości zaspokajanych potrzeb, a często wiąże się z lepszym ich zaspokojeniem. Tak więc „jakość życia zawiera jednocześnie materialne i niematerialne, obiektywne i subiektywne, indywidualne i kolektywne komponenty, a przy tym akcentuje »lepiej« zamiast »więcej«” [Noll 1999, s. 3]. W literaturze przedmiotu można również spotkać szereg definicji, które wskazują na inne istotne składowe jakości życia. Na przykład przez jakość życia rozumie się „wszystkie elementy życia człowieka, które związane są z faktem jego istnienia, bycia kimś i odczuwania różnych stanów emocjonalnych, wpływających np. z faktu posiadania rodziny, kolegów, przyjaciół itp.” [Piasny 1993, s. 77]. J. Stacewicz proponuje definiowanie jakości życia poprzez poziom życia (stopień zaspokojenia elementarnych potrzeb), warunki życia (charakter i kształt szeroko rozumianego środowiska człowieka) i styl życia (sposób życia, a więc nauki, pracy i wypoczynku) [Stacewicz 1984, s. 11]. Jakość życia można również definiować w inny sposób – jako „stosunek poziomu walorów istniejących w danym miejscu do ich poziomu pożądanego” [Bury, Markowski, Regulski 1993, s. 33].

W niniejszej pracy, uwzględniając metodę i przedmiot prowadzonych badań, przyjęto, że „jakość życia określa stopień satysfakcji jednostki (alternatywnie grupy społecznej, np. społeczności lokalnej) z parametrów życia (ekonomicznych, społecznych, psychologicznych), którym przypisuje ona istotne znaczenie w zakresie własnych oczekiwań i pragnień” [Głuszcuk 2007, s. 393].

3. Metoda, kryteria i przedmiot badań

Identyfikację parametrów kształtujących jakość życia społeczności lokalnej oparto na przygotowanym arkuszu pytań i odpowiedzi¹. Konstrukcja ankiety przebiegała dwuetapowo. W pierwszej kolejności zostały wyodrębnione obszary opisujące jakość życia, tj. rodzina i jej personalne otoczenie, sytuacja ekonomiczna rodziny, dom (mieszkanie), praca zawodowa, edukacja i własne wykształcenie, system komunikacyjny gminy, usługi przedsiębiorstw komunalnych, przedsiębiorstwa i instytucje w życiu codziennym, zdrowie i jego ochrona, kultura i rekreacja, poczucie bezpieczeństwa, ja i społeczność lokalna oraz środowisko naturalne. Następnie ogólnie sformułowane obszary problemowe zostały uszczegółowione, czyli opisane przez zestaw parametrów diagnozujących ich stan. Zbiór tych parametrów każdorazowo był otwarty, co sprzyjało kompleksowości badań. W rezultacie otrzymano

¹ W przeprowadzonych badaniach wykorzystano opublikowany arkusz ankietowy [Głuszcuk 2007, s. 385-388].

96 czynników, które podlegały ocenie w skali od 1 do 5 (1 wyrażało najniższy stopień satysfakcji, 5 zaś najwyższe poczucie zadowolenia). Ponadto ankietowani przypisywali każdemu parametrowi rangę, która określała jego znaczenie w kształtowaniu ich jakości życia. W tym przypadku oceny przybierały wartości z przedziału od 0 do 5 (0 oznaczało brak wpływu na jakość życia, a rosnące liczby od 1 do 5 określały coraz wyższe znaczenie parametru w kształtowaniu własnej jakości życia).

4. Społeczność Gryfowa Śląskiego i próba statystyczna

Próbę statystyczną utworzyło 110 mieszkańców Gryfowa Śląskiego², co stanowi 1,6% ogółu ludności tego miasta. Społeczno-demograficzne cechy respondentów, miejscami na tle zbiorowości generalnej, zestawiono w tab. 1.

Tabela 1. Społeczno-demograficzne cechy respondentów i zbiorowości generalnej

Cechy społeczno-demograficzne		Próba statystyczna		Zbiorowość generalna	
		liczba	%	liczba	%
1	2	3	4	5	6
Płeć	kobieta	61	55,5	3 697	52,6
	mężczyzna	49	44,5	3 338	47,4
Wiek	poniżej 20 lat	5	4,5	1 518	21,6
	20-29 lat	30	27,3	1 127	16,0
	30-39 lat	13	11,8	931	13,2
	40-49 lat	26	23,6	1 042	14,8
	50-59 lat	24	21,8	1 203	17,1
	60 lat i więcej	12	10,9	1 214	17,3

² Badania ankietowe zostały przeprowadzone w marcu 2008 r.; arkusz pytań i odpowiedzi wysłano do 200 osób, a zwrotność w wysokości 55% zdaje się podkreślać wysoki stopień zainteresowania badaniami.

1	2	3	4	5
Wykształcenie	podstawowe	2	1,8	brak danych
	zawodowe	14	12,7	
	średnie	49	44,5	
	wyższe	45	40,9	
Liczba osób w gospodarstwie domowym	jedna	7	6,4	
	dwie	32	29,1	
	trzy	29	26,4	
	cztery	14	12,7	
	pięć i więcej	28	25,5	
Rodzaj aktywności społeczno-zawodowej	pracujący/-a	52	47,3	
	uczący/-a się	22	20,0	
	bezrobotny/-a	6	5,5	
	prowadzący/-a gospodarstwo domowe	11	10,0	
	rencista lub emeryt	19	17,3	

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych i Banku Danych Regionalnych.

Przeprowadzoną charakterystykę badanej zbiorowości należy uzupełnić o próbę oceny jej reprezentatywności. Badania ankietowe są reprezentatywne, gdy prawdopodobieństwo znalezienia się każdego podmiotu w próbie jest większe od zera, a próba jest dostatecznie liczna. Trzeba jednak zauważyć, że „pojęcie próby statystycznej dostatecznie licznej jest pojęciem umownym. Często oznacza to próbę o bardzo

umiarkowanej liczności” [Ostasiewicz, Rusnak, Siedlecka 2001, s. 12]. Nasza próba wydaje się spełniać ten warunek, gdyż grupuje 1,6% ogółu mieszkańców Gryfowa Śląskiego. Spełniono również drugi warunek reprezentatywności, tj. konieczność losowego doboru ankietowanych.

5. Identyfikacja, wartościowanie i ocena parametrów jakości życia – wyniki badań ankietowych

Ankiety otwierają pytania diagnozujące rangę i poczucie satysfakcji z parametrów jakości życia zlokalizowanych w obszarze **rodzina i jej personalne otoczenie** (tab. 2, część I). Średnia waga wymienionych czynników zamknęła się w przedziale od 3,2 do 4,0. Najwyższe znaczenie w kształtowaniu jakości życia ma – zdaniem respondentów – zadowolenie z dzieci (średnia ranga 4,0) i życie w gospodarstwie domowym (średnia waga 3,8). Satysfakcja z tych czynników została oceniona odpowiednio na poziomie 3,1 i 3,4 w skali pięciostopniowej. Warto jednak zauważyć, że najwyższa średnia ocena parametru wyniosła 3,6 i dotyczyła grona znajomych i przyjaciół³.

Sytuacja ekonomiczna rodziny to kolejny obszar grupujący parametry jakości życia (tab. 2, część II). Jego wagę podkreśla byt i bezpieczeństwo finansowe gospodarstwa domowego. Wśród ocenianych czynników najwyższe znaczenie w kształtowaniu jakości życia miały dochody rodziny (gospodarstwa domowego), dostępne w domu artykuły żywnościowe (codzienne wyżywienie), posiadane rzeczy osobistego użytku (odzież, buty itp.), wykorzystywane w domu dobra trwałego użytku (meble, sprzęt RTV i AGD itp.). Średnia ranga wymienionych parametrów była identyczna i wyniosła 3,9. Znacznie bardziej były zróżnicowane ich oceny (średnia arytmetyczna od 3,1 do 3,7), dokumentujące różny stopień zadowolenia, poczucia satysfakcji respondentów. Warto także odnotować, że ankietowani deklarują najniższe zadowolenie ze stanu swoich oszczędności (średnia ocen 2,8).

Dom (mieszkanie) jest jednym z komponentów sytuacji ekonomicznej rodziny, ale na tyle istotnym, że zasługuje na osobną, uszczegółowioną diagnozę. Potwierdzają to wysokie średnie rangi parametrów współtworzących ten obszar (od 3,8 do 4,1; tab. 2, część III). Najwyższe znaczenie ankietowani przypisują wyposażeniu mieszkania w urządzenia sanitarno-energetyczne (wodę, gaz sieciowy, energię elektryczną i ciepłą; średnia waga 4,1). Nieco niżej plasuje się stan techniczny domu (mieszkania) ze średnią rangą 3,9. Wymienione parametry grupują również najwyższe średnie oceny, przyjmujące odpowiednio poziom 3,8 i 3,4. Najniższy stopień satysfakcji wiążą respondenci z walorami miejsca zamieszkania (średnia ocen 3,1).

³ Prezentacja wyników badań ankietowych w formie opisowej przybrała postać syntetyczną, tj. bazującą na średnich arytmetycznych z rang i ocen respondentów. Pełny zestaw odpowiedzi ankietowanych grupuje tab. 2. Zastosowana formuła sprawozdania wiąże się z ograniczoną objętością artykułu.

Tabela 2. Jakość życia społeczności Gryfowa Śląskiego – wyniki badań ankietowych

	Parametry jakości życia	Ocena (%)					Średnia ocena	Ranga (%)					Średnia ranga		
		1	2	3	4	5		1	2	3	4	5			
I. Rodzina i jej personalne otoczenie	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
	Związek małżeński	19,1	5,5	20,0	38,2	17,3	3,3	10,0	5,5	3,6	34,5	19,1	27,3	3,7	
	Zadwołenie z dzieci	26,4	8,2	14,5	32,7	18,2	3,1	15,5	5,5	3,6	10,0	31,8	33,6	4,0	
	Życie w gospodarstwie domowym	2,7	16,4	27,3	41,8	11,8	3,4	0,0	2,7	7,3	20,9	40,9	28,2	3,8	
	Krewni spoza gospodarstwa domowego w życiu codziennym	9,1	28,2	37,3	13,6	11,8	2,9	1,8	8,2	19,1	31,8	26,4	12,7	3,2	
	Sąsiedztwo w życiu codziennym	12,7	24,5	29,1	27,3	6,4	2,9	0,9	8,2	15,5	34,5	26,4	14,5	3,2	
	Grono znajomych, przyjaciół	1,8	24,5	19,1	22,7	31,8	3,6	0,0	0,0	0,0	9,1	31,8	37,3	3,7	
	Życzliwość, uprzejmość lokalnej społeczności (kontakty w sklepach, urzędach itd.)	10,9	25,5	20,0	35,5	8,2	3,0	0,0	8,2	27,3	17,3	31,8	15,5	3,2	
	II. Sytuacja ekonomiczna rodziny	Dochody gospodarstwa domowego	2,7	24,5	37,3	33,6	1,8	3,1	0,0	0,0	2,7	30,9	38,2	28,2	3,9
		Codziennie wyżywienie – dostępne w domu artykuły żywnościowe	0,0	3,6	43,6	30,9	21,8	3,7	0,0	0,0	8,2	18,2	45,5	28,2	3,9
Posiadane rzeczy osobistego użytku (odzież, buty itp.)		0,0	13,6	41,8	31,8	12,7	3,4	0,0	0,0	1,8	32,7	36,4	29,1	3,9	
Wykorzystywane w domu dobra trwałego użytku (np. meble, sprzęt RTV i AGD) – ilość i jakość		2,7	10,9	33,6	29,1	23,6	3,6	0,0	0,0	1,8	35,5	33,6	29,1	3,9	
Stan oszczędności (lokaty bankowe, papiery wartościowe itp.)		13,6	24,5	32,7	27,3	1,8	2,8	2,7	2,7	16,4	24,5	40,9	12,7	3,5	
Posiadany majątek (dom, mieszkanie, samochód, kosztowności itd.)		9,1	21,8	36,4	28,2	4,5	3,0	0,9	4,5	5,5	30,9	42,7	15,5	3,6	
Ogólny materialny standard życia		4,5	13,6	40,0	37,3	4,5	3,2	2,7	0,0	10,0	24,5	47,3	15,5	3,7	

Tabela 2., cd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
III. Dom (mieszkanie)	Funkcjonalność i powierzchnia użytkowa	3,6	15,5	30,0	45,5	5,5	3,3	0,0	0,0	6,4	25,5	45,5	22,7	3,8
	Stoień wyposażenia mieszkania w urządzenia sanitarno-energetyczne (woda, gaz sieciowy, energia elektryczna, ciepła itp.)	0,0	7,3	27,3	40,9	24,5	3,8	0,0	0,0	3,6	14,5	50,9	30,9	4,1
	Stan techniczny domu/mieszkania	1,8	10,9	40,9	34,5	11,8	3,4	0,0	0,0	7,3	26,4	37,3	29,1	3,9
	Walory miejsca zamieszkania (umiejscowienie, krajobraz itp.)	6,4	23,6	33,6	28,2	8,2	3,1	0,0	0,0	9,1	27,3	38,2	25,5	3,8
IV. Praca zawodowa	Satysfakcja z wykonywanej pracy	11,8	13,6	32,7	27,3	14,5	3,2	11,8	0,9	2,7	26,4	25,5	32,7	4,0
	Osiągnięta pozycja zawodowa	13,6	20,9	23,6	27,3	14,5	3,1	11,8	1,8	10,0	23,6	31,8	20,9	3,7
	Zadowolenie z wysokości osiąganego wynagrodzenia	13,6	30,0	16,4	14,5	25,5	3,1	11,8	0,0	12,7	21,8	30,0	23,6	3,7
	Atmosfera w pracy (kontakty międzyludzkie)	16,4	20,0	22,7	20,9	20,0	3,1	12,7	1,8	15,5	17,3	20,9	31,8	3,8
	Możliwość rozwoju zawodowego (podnoszenie kwalifikacji, awans)	21,8	29,1	26,4	17,3	5,5	2,6	12,7	5,5	17,3	15,5	36,4	12,7	3,4
	Lokalne oferty pracy i ich różnicowanie, możliwość zmiany pracy	39,1	39,1	16,4	2,7	2,7	1,9	6,4	15,5	35,5	16,4	15,5	10,9	2,7
V. Edukacja i własne wykształcenie	Zdobyte wykształcenie	3,6	11,8	17,3	50,9	16,4	3,6	3,6	0,0	1,8	15,5	58,2	20,9	4,0
	Możliwości w zakresie uzupełnienia własnego wykształcenia (np. studia, studia podyplomowe)	26,4	29,1	16,4	12,7	15,5	2,6	8,2	15,5	18,2	14,5	32,7	10,9	3,1
	Działalność dydaktyczno-wychowawcza placówek oświatowych (przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, szkolnictwo średnie), w tym poziom kształcenia	16,4	26,4	37,3	18,2	1,8	2,6	5,5	4,5	20,9	33,6	24,5	10,9	3,2

Tabela 2., cd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	Funkcjonowanie miejskiej komunikacji zbiorowej (trasy, punktualność, częstotliwość kursowania, warunki podróży)	45,5	19,1	17,3	15,5	2,7	2,1	23,6	8,2	9,1	23,6	27,3	8,2	3,2
	Zaopatrzenie w energię ciepłą	18,2	31,8	24,5	16,4	9,1	2,7	7,3	1,8	30,0	27,3	19,1	14,5	3,2
	Oczyszczanie gminy i jej czystość	14,5	28,2	38,2	15,5	3,6	2,7	0,0	0,0	8,2	40,9	24,5	26,4	3,7
VIII. Przedsiębiorstwa i instytucje w życiu codziennym	Sieć lokalnych sklepów i ich oferta	3,6	36,4	38,2	11,8	10,0	2,9	1,8	2,7	8,2	40,9	24,5	21,8	3,6
	Lokalne punkty usługowe (np. szewce, fryzjer, zakłady naprawcze itp.) – paleta i jakość usług	8,2	47,3	30,0	14,5	0,0	2,5	0,0	2,7	26,4	32,7	27,3	10,9	3,2
	Punkty gastronomiczne – dostępność, oferta, klimat lokalu	3,6	14,5	28,2	48,2	5,5	3,4	0,0	1,8	9,1	24,5	52,7	11,8	3,6
	Pomoc instytucji finansowych (oferowane systemy rozliczeń, kredyty, ubezpieczenia itd.)	17,3	31,8	40,0	10,0	0,9	2,5	0,9	9,1	27,3	40,0	19,1	3,6	2,8
	Zinstytucjonalizowana pomoc w załatwianiu różnych spraw (np. usługi prawne, doradztwo podatkowe itp.)	35,5	24,5	22,7	16,4	0,9	2,2	4,5	12,7	31,8	16,4	23,6	10,9	2,9
	Sprawność administracji samorządowej (jakość i skuteczność obsługi petenta)	40,0	22,7	22,7	10,0	4,5	2,2	1,8	31,8	17,3	18,2	10,9	20,0	2,7
IX. Zdrowie i jego ochrona	Ogólny stan zdrowia	7,3	12,7	29,1	40,0	10,9	3,3	0,0	7,3	9,1	24,5	22,7	36,4	3,7
	Samopoczucie psychiczne	6,4	16,4	30,0	40,9	6,4	3,2	0,0	3,6	9,1	23,6	35,5	28,2	3,8
	Dostępność i jakość podstawowych usług leczniczych	39,1	16,4	23,6	18,2	2,7	2,3	0,0	24,5	15,5	10,9	25,5	23,6	3,1
	Dostępność i jakość specjalistycznych usług medycznych	57,3	20,0	12,7	9,1	0,9	1,8	0,0	35,5	20,0	2,7	20,0	21,8	2,7

	Dostępność i jakość leczenia stomatologicznego	48,2	28,2	10,9	11,8	0,9	1,9	6,4	19,1	30,9	12,7	0,9	30,0	2,9
	Skuteczność leczenia (kwalifikacje personelu medycznego)	37,3	27,3	20,0	11,8	3,6	2,2	0,0	23,6	14,5	15,5	17,3	29,1	3,1
	Dostępność do środków wspomagających leczenie (leki, urządzenia rehabilitacyjne itp.)	35,5	30,9	18,2	14,5	0,9	2,1	1,8	16,4	32,7	6,4	19,1	23,6	3,0
X. Kultura i rekreacja	Zasoby czasu wolnego od pracy zarobkowej	4,5	33,6	38,2	19,1	4,5	2,9	0,0	1,8	6,4	38,2	40,9	12,7	3,6
	Działalność placówek kulturalnych (kin, teatrów itp.)	60,0	23,6	10,9	4,5	0,9	1,6	9,1	14,5	30,0	14,5	16,4	15,5	2,9
	Standard obiektów kulturalnych (kin, teatrów itp.)	61,8	20,9	10,9	5,5	0,9	1,6	8,2	13,6	30,9	15,5	22,7	9,1	2,8
	Działalność bibliotek i ich księgozbiór	14,5	5,5	18,2	55,5	6,4	3,3	0,9	0,9	4,5	19,1	68,2	6,4	3,8
	Dostępność do obiektów sportowych, rekreacyjnych (boiska, baseny itp.)	35,5	42,7	8,2	10,9	2,7	2,0	0,9	10,0	30,0	27,3	21,8		
	Standard obiektów sportowych, rekreacyjnych	40,0	39,1	8,2	12,7	0,0	1,9	2,7	12,7	30,9	14,5	28,2	10,9	2,9
	Formy spędzania czasu wolnego po pracy	10,9	41,8	28,2	18,2	0,9	2,6	4,5	0,0	23,6	30,0	30,9	10,9	3,3
	Forma spędzania urlopu wypoczynkowego	7,3	25,5	35,5	21,8	10,0	3,0	2,7	0,0	13,6	33,6	29,1	20,9	3,6
XI. Poczucie bezpieczeństwa	Poczucie bezpieczeństwa na ulicach gminy (miasta)	35,5	28,2	15,5	20,0	0,9	2,2	0,0	23,6	22,7	3,6	26,4	23,6	3,0
	Poczucie bezpieczeństwa w domu (mieszkanu)	16,4	16,4	26,4	20,9	20,0	3,1	0,9	10,0	16,4	23,6	20,0	29,1	3,4
	Działalność policji	46,4	21,8	22,7	9,1	0,0	1,9	0,0	30,0	19,1	12,7	17,3	20,9	2,8
	Działalność straży miejskiej	58,2	22,7	9,1	10,0	0,0	1,7	10,0	33,6	9,1	6,4	29,1	11,8	2,7
	Działalność pogotowia ratunkowego	3,6	18,2	37,3	25,5	15,5	3,3	0,0	0,0	3,6	41,8	29,1	25,5	3,8
	Działalność straży pożarnej	3,6	23,6	23,6	36,4	12,7	3,3	0,0	0,0	10,0	28,2	30,9	30,9	3,8

Tabela 2, cd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	Bezpieczeństwo finansowe rodziny (stabilność dochodów)	3,6	20,0	37,3	36,4	2,7	3,1	0,0	1,8	10,0	32,7	22,7	32,7	3,7
	Zabezpieczenie społeczne (zasilki chorobowe, renty, emerytury)	22,7	22,7	33,6	20,0	0,9	2,5	1,8	20,0	10,0	29,1	30,9	8,2	3,0
XII. Ja i społeczność lokalna	Własna pozycja społeczna	1,8	10,9	29,1	41,8	16,4	3,6	10,9	15,5	18,2	20,9	24,5	10,0	2,9
	Media społeczności lokalnej (dostęp, kompletność i wiarygodność informacji)	20,9	17,3	27,3	27,3	7,3	2,8	3,6	23,6	24,5	21,8	19,1	7,3	2,6
	Partycypacja w zarządzaniu gminą (wpływ na decyzje zapadające w gminie)	3,6	24,5	22,7	31,8	17,3	3,3	4,5	20,9	20,9	26,4	16,4	10,9	2,7
	Działalność władz samorządowych	41,8	17,3	16,4	24,5	0,0	2,2	1,8	40,0	12,7	14,5	26,4	4,5	2,4
	Organizacje społeczne i ich pomoc w życiu codziennym	37,3	28,2	10,0	24,5	0,0	2,2	0,0	20,0	5,5	21,8	38,2	14,5	3,2
	Związki wyznaniowe i ich pomoc w życiu codziennym	44,5	21,8	22,7	9,1	1,8	2,0	0,0	0,9	15,5	24,5	40,0	19,1	3,6
XIII. Środowisko naturalne	Jakość powietrza	15,5	22,7	16,4	43,6	1,8	2,9	0,0	20,0	5,5	21,8	38,2	14,5	3,2
	Lokalny klimat	17,3	14,5	27,3	30,9	10,0	3,0	0,0	0,9	15,5	24,5	40,0	19,1	3,6
	Spokój (cisza) w miejscu zamieszkania	10,0	30,9	23,6	21,8	13,6	3,0	1,8	15,5	19,1	29,1	13,6	20,9	3,1
	Stan środowiska naturalnego	20,9	32,7	25,5	18,2	2,7	2,5	0,9	12,7	14,5	23,6	29,1	19,1	3,3
	Lokalne działania na rzecz ochrony środowiska	27,3	36,4	21,8	13,6	0,9	2,2	0,0	10,9	24,5	30,0	4,5	30,0	3,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych.

Praca zawodowa, traktowana jako źródło utrzymania gospodarstwa domowego, określa stopień dobrobytu rodziny, ale ta sfera aktywności człowieka łączy się także z samorealizacją rozumianą w kategorii „być”, wydatnie kształtującą jakość życia. Wyraźnie wskazują na to opinie respondentów (tab. 2, część IV). Średnia ranga wysokości osiąganego wynagrodzenia (3,7) ustępuje miejsca satysfakcji z wykonywanej pracy (średnia waga 4,0) i ma mniejsze znaczenie niż atmosfera w pracy (kontakty międzyludzkie; średnia waga 3,8). Szkoda, że równie wysokie noty nie pojawiają się w ocenach ankietowanych, które określają poziom odczuwanego zadowolenia. W tym przypadku satysfakcja z wykonywanej pracy w wartości uśrednionej wynosi 3,2, a pozostałych ww. czynników 3,1. Najniższą ocenę, równoznaczną z niezadowolaniem respondentów, skupiają lokalne oferty pracy i ich zróżnicowanie, a także możliwość zmiany pracy (średnia ocena 1,9). Trzeba jednak zauważyć, że ten parametr ma też najniższe znaczenie dla ankietowanych (średnia ranga 2,7).

Edukację i własne wykształcenie można postrzegać jako podstawę samorealizacji w kategoriach „mieć” i „być”, co powinno się przełożyć na wysoką rangę parametrów tego obszaru. Ankietowani zdają się jednak wyrażać inny pogląd (tab. 2, część V). Wagi zdecydowanej większości parametrów opisujących edukację kształtują się w przedziale od 2,8 do 3,2 (średnia ranga). Ponadto pesymistycznie wypadają ich oceny. Średnie zadowolenie nie przekracza 2,6 w skali pięciostopniowej. Jedynym wyjątkiem jest zdobyte wykształcenie, cenione przez respondentów (średnia ranga 4,0) i raczej ich satysfakcjonujące (średnia ocena 3,6).

Przestrzenną mobilność ludności w wymiarze lokalnym i regionalnym określa m.in. **system komunikacyjny gminy**. Jego najistotniejszym elementem – zdaniem ankietowanej zbiorowości – są autobusowe i kolejowe połączenia komunikacyjne z innymi miejscowościami (średnia ranga 3,6; tab. 2, część VI). Zapewne wiąże się to z możliwością podjęcia pracy w regionie, na co wydaje się wskazywać trzecia lokata pod względem ważności w ramach badanego obszaru (Dojazd do pracy... – średnia waga 3,2). Inne przesłanki zdają się towarzyszyć wadze istniejących szlaków rowerowych (3,4), które mogą się łączyć z rekreacją czy też rozwojem turystyki. Pozostałe parametry systemu komunikacyjnego gminy uzyskały średnią rangę z przedziału od 2,7 do 3,1. Przywołane wagi są znacznie wyższe od deklarowanego poczucia satysfakcji. Żaden z parametrów układu komunikacyjnego nie wzbudził większego zadowolenia społeczności lokalnej (średnia ocen od 1,7 do 2,7).

Przedsiębiorstwa komunalne zaspokajają podstawowe potrzeby społeczności lokalnej (energetyczne, transportowe, higieniczno-sanitarne). Trudno ważyć, które z nich mają większe znaczenie, gdyż nie można sobie wyobrazić życia bez spełnienia jakiegokolwiek z tych potrzeb. W opinii ankietowanych jednak najważniejsze jest pokrycie zapotrzebowania na wodę, w tym jej jakość, oraz czystość gminy i związana z nią funkcja oczyszczania miasta (średnia ranga 3,7). Pozostałe usługi komunalne otrzymały wagi z przedziału 3,2-3,4 (tab. 2, część VII). Niezależnie od nadanych rang można stwierdzić, że działalność każdego przedsiębiorstwa komunalnego istotnie wpływa na jakość życia, a ankietowani nie wykazują nadmiernej satysfakcji

z usług tych jednostek. Najgorzej wypada funkcjonowanie miejskiej komunikacji zbiorowej (średnia ocen 2,1), a ocena innych przedsiębiorstw komunalnych waha się w przedziale 2,7-3,3.

Przedsiębiorstwa i instytucje w życiu codziennym odgrywają nie mniej istotną rolę niż jednostki komunalne, choć na ogół zaspokajają potrzeby wyższego rzędu. W ich gronie są podmioty, które zdaniem respondentów ze zróżnicowanym stopniem wpływają na jakość życia (tab. 2, część VIII). W największym zakresie jest ona kształtowana przez sieć lokalnych sklepów i ich ofertę (średnia ranga 3,6). Równie istotna jest działalność punktów gastronomicznych, ich dostępność, oferta i klimat (średnia waga 3,6), nieco mniejsze znaczenie mają lokalne punkty usługowe oraz paleta i jakość ich usług (średnia ranga 3,2). Pozostałe instytucje i przedsiębiorstwa skupiły wagi z przedziału 2,7-2,9. Są to niewygórowane rangi, którym przeważnie towarzyszą bardzo niskie oceny (średnia nie przekracza 2,5). Warto dodać, że najwyższe oceny w badanym obszarze wyrażają raczej umiarkowaną satysfakcję i grupują je najważniejsze jednostki gospodarcze (punkty gastronomiczne i sklepy ze średnią ocen odpowiednio 3,4 i 2,9).

Biologiczny i społeczny byt człowieka warunkuje **zdrowie i jego ochrona**. Zależność taką dostrzegają respondenci, wysoko ceniąc samopoczucie psychiczne (średnia waga 3,8) i ogólny stan zdrowia (średnia ranga 3,7). Zdają się jednak nieco lekceważyć znaczenie usług i środków przywracających pożądany stan zdrowia. Na przykład średnia ranga dostępności i jakości specjalistycznych usług medycznych została określona na poziomie 2,7, usług stomatologicznych – 2,9, a podstawowych usług leczniczych – 3,1. Równie niską rangę otrzymała dostępność leków i skuteczność leczenia, co być może jest pochodną dobrego stanu zdrowia lokalnej społeczności. Diagnoza ta nie znajduje jednak potwierdzenia w ocenach parametrów tego obszaru. Ich poziom wyraźnie artykułuje niezadowolenie z usług i środków przywracających ogólny stan zdrowia (średnie oceny parametrów z przedziału 1,8-2,3) przy umiarkowanym stanie własnego zdrowia i samopoczucia psychicznego (średnie oceny odpowiednio 3,3 i 3,2).

Kultura i rekreacja jawi się jako ważny obszar aktywności fizycznej i umysłowej człowieka, co nie pozostaje bez wpływu na kształtowanie jego jakości życia. Przywołaną korelację w różnym stopniu potwierdzają respondenci. W ich mniemaniu najistotniejszą rolę w naszym życiu odgrywa działalność bibliotek, w tym zgromadzony księgozbiór (średnia waga 3,8). Niemal równie ważne są zasoby czasu wolnego od pracy zarobkowej i formy spędzania urlopu wypoczynkowego (średnia ranga 3,6) lub czasu wolnego od pracy (uśrednione znaczenie 3,3). Pozostałe składowe tego obszaru są już mniej istotne (średnia ranga ok. 3,0; tab. 2, część X). Zaprezentowane wagi parametrów zawsze przewyższają płynące z nich poczucie satysfakcji, co można uznać za zjawisko niepokojące. Najdramatyczniej wypada działalność placówek kulturalnych (kin, teatrów itp.) oraz ich standard (średnia ocen 1,6). Niskie poczucie satysfakcji wywołuje standard i dostępność do obiektów sportowych i rekreacyjnych (średnia ocen ok. 2,0). O umiarkowanym zadowoleniu mieszkańców

(średnia ocen ok. 3,0) można mówić wyłącznie w sferze zasobów czasu wolnego, działalności bibliotek i form spędzania urlopu wypoczynkowego.

Poczucie bezpieczeństwa w ujęciu Masłowa wymienia się jako potrzebę drugiego rzędu [Schreyögg, Koch 2007, s. 188] i jego miejsce w tej hierarchii nie powinno być podważane. Teorii tej nie zawsze hołdują ankietowani (tab. 2, część XI). Zauważają istotną rolę bezpieczeństwa finansowego rodziny (średnia ranga 3,7), doceniają działalność pogotowia ratunkowego i straży pożarnej (średnia waga 3,8), ale już umiarkowaną rangę przypisują funkcjonowaniu policji i straży miejskiej (średnie rangi odpowiednio 2,8 i 2,7). Niewiele większe znaczenie ma poczucie bezpieczeństwa na ulicach miasta (średnia ranga 3,0) i w domu (średnia waga 3,4). Uzyskany rozkład wag jest miejscami zaskakujący. Dla przykładu, niskie poczucie bezpieczeństwa na ulicach miasta (średnia ocen 2,2) powinno podnieść rangę policji i straży miejskiej. Odmienne stanowisko ankietowanych w tej kwestii może być pochodną zatrważająco niskiej oceny działalności tych organów (średnie oceny odpowiednio 1,9 i 1,7). Podobna, choć nieco lepsza sytuacja występuje w zakresie zabezpieczenia społecznego, gdzie niska ranga (3,0) może się wiązać z niską oceną – 2,5. Pozostałe parametry konstruujące poczucie bezpieczeństwa są oceniane w miarę pozytywnie (średnie oceny z przedziału 3,1-3,3), a więc są źródłem umiarkowanej satysfakcji.

Wzajemne relacje człowieka ze społeczeństwem kształtują kolejny obszar jakości życia – **ja i społeczność lokalna**. Wśród jego parametrów składowych wymieniono własną pozycję społeczną, media społeczności lokalnej, partycypację w zarządzaniu gminą, działalność władz samorządowych, organizacje społeczne i związki wyznaniowe oraz ich pomoc w życiu codziennym (tab. 2; część XII). Średnie rangi tych czynników przyjmowały wartości z przedziału 2,4-3,6. Najwyższe przypadły w udziale związkom wyznaniowym (3,6), a następnie organizacjom społecznym (3,2) i własnej pozycji społecznej (2,9). Ranking ten nie znalazł odzwierciedlenia w poczuciu satysfakcji. Związki wyznaniowe i organizacje społeczne oraz ich pomoc w życiu codziennym spotykały się z najniższym zadowoleniem (średnia ocen 2,0-2,2). Wysokie poczucie satysfakcji towarzyszyło jedynie własnej pozycji społecznej (najwyższa średnia ocena w obszarze – 3,6).

Jakość powietrza, lokalny klimat, spokój w miejscu zamieszkania, stan środowiska naturalnego oraz lokalne działania na rzecz ochrony środowiska to ostatnie parametry jakości życia skupione w obszarze **środowisko naturalne** (tab. 2, część XIII). W ich strukturze wyraźnie wyróżnia się pod względem znaczenia lokalny klimat (średnia ranga 3,6). Pozostałe czynniki przyjmują zbliżone wagi z przedziału 3,1-3,3. Znacznie większa rozpiętość ocen występuje po stronie odczuwanego zadowolenia. Najniższą satysfakcję respondenci deklarują w zakresie lokalnych działań na rzecz ochrony środowiska (średnia ocena 2,2), a i jego stan im nie odpowiada (średnia ocena 2,5). Pozostałe parametry wykazują się umiarkowaną oceną (średnia 2,9-3,0).

6. Podsumowanie

Podsumowując przeprowadzone badania ankietowe, warto wyróżnić grupę parametrów silnie skorelowanych z jakością życia, a także określić zestaw parametrów wzbudzających wysoką satysfakcję bądź też znaczące niezadowolenie. Ich identyfikacja musi być oparta na jasno sformułowanych przesłankach. Umownie można przyjąć, że parametr:

- istotnie kształtujący jakość życia przyjmuje średnią rangę na poziomie nie niższym niż 4,0,

Tabela 3. Wysoce istotne oraz najlepiej i najgorzej postrzegane parametry jakości życia

Selektywnie wybrane parametry jakości życia		Średnia		Suma ocen (%)	
		ranga	ocena	1 i 2	4 i 5
Zadowolenie z dzieci	Wysoce istotna ranga	4,0	3,1	34,5	50,9
Satysfakcja z wykonywanej pracy		4,0	3,2	25,5	41,8
Stopień wyposażenia mieszkania w urządzenia sanitarno-energetyczne		4,1	3,8	7,3	65,5
Zdobyte wykształcenie		4,0	3,6	15,5	67,3
Grono znajomych, przyjaciół		3,7	3,6	26,4	54,5
Codziennie wyżywienie – dostępne w domu artykuły żywnościowe		3,9	3,7	3,6	52,7
Wykorzystywane w domu dobra trwałego użytku (np. meble, sprzęt RTV i AGD) – ilość i jakość		3,9	3,6	13,6	52,7
Własna pozycja społeczna		2,9	3,6	12,7	58,2
Lokalne oferty pracy i ich zróżnicowanie, możliwość zmiany pracy	Wysoce znaczące niezadowolenie	2,7	1,9	78,2	5,5
Szlaki rowerowe i ich stan		3,4	1,7	79,1	10,9
Parkingi (dostępność, funkcjonalność i stan techniczny)		2,7	1,8	75,5	3,6
Dostępność i jakość specjalistycznych usług medycznych		2,7	1,8	77,3	10,0
Dostępność i jakość leczenia stomatologicznego		2,9	1,9	76,4	12,7
Działalność placówek kulturalnych (kin, teatrów)		2,9	1,6	83,6	5,5
Standard obiektów kulturalnych (kin, teatrów)		2,8	1,6	82,7	6,4
Standard obiektów sportowych, rekreacyjnych		2,9	1,9	79,1	12,7
Działalność policji		2,8	1,9	68,2	9,1
Działalność straży miejskiej		2,7	1,7	80,9	10,0

Źródło: opracowanie własne.

- dający wysokie poczucie satysfakcji odznacza się średnią ocen nie niższą niż 3,5 i dodatkowo skupia minimum 50% respondentów wystawiających oceny 4 lub 5,
- wywołujący wysoce znaczące niezadowolenie ma średnią ocen nie wyższą niż 1,9 i jednocześnie minimum 50% ankietowanych wyraża swoją satysfakcję w skali od 1 do 2.

Składowe jakości życia spełniające wyżej określone kryteria zestawiono w tab. 3.

Analiza zestawionych parametrów (tab. 3) wyraźnie wskazuje, że wysoce istotne komponenty jakości życia nie zawsze spotykają się z wysokim poczuciem satysfakcji. Czynniki dające poczucie wysokiego zadowolenia na ogół odznaczają się rangą podkreślającą ich istotne znaczenie, natomiast negatywnie oceniane parametry życia zwykle w sposób umiarkowany wpływają na jego jakość.

Literatura

- Bury P., Markowski T., Reguński J., *Podstawy ekonomiki miasta*, Wydawnictwo Fundacji Rozwoju Przedsiębiorczości, Łódź 1993.
- Głuszczuk D., *Jakość życia społeczności lokalnej – propozycja formułowania uspołecznionej oceny*, [w:] *Gospodarka lokalna i regionalna w teorii i praktyce*, red. D. Strahl, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej nr 1161, AE, Wrocław 2007.
- Noll H.-H., *Konzepte der Wohlfahrtsentwicklung: Lebensqualität und „neue“ Wohlfahrtskonzepte*, ZUMA, Mannheim 1999.
- Ostasiewicz S., Rusnak Z., Siedlecka U., *Statystyka. Elementy teorii i zadania*, AE, Wrocław 2001.
- Piasny J., *Problem jakości życia ludności oraz źródła i mierniki ich określenia*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1993 nr 2(4), s. 73-92.
- Rutkowski J., *Jakość życia. Koncepcja i projekt badania*, „Z prac ZBSE”, z. 162, Warszawa 1987.
- Schreyögg G., Koch J., *Grundlagen des Managements*, Gabler Verlag, Wiesbaden 2007.
- Stacewicz J., *Jakość życia a sposób pojmowania efektywności gospodarowania*, [w:] *Efektywność gospodarowania a jakość życia*, red. E. Przybyła, Szkoła Główna Planowania i Statystyki, Warszawa 1984.
- Wielka encyklopedia PWN*, t. 12, PWN, Warszawa 2002.

SURVEY IDENTIFICATION AND EVALUATION OF LIFE QUALITY WITHIN THE COMMUNITY OF GRYFÓW ŚLĄSKI

Summary

This paper is a report of the survey conducted by Pro Futuro, the Student Scientific Group of Economy and Public Administration. The survey was aimed at identification, determination of importance and evaluation of parameters that shape life quality within the community of Gryfów Śląski. The survey results determine life quality indicators, grade and assess life components, isolate highly significant elements of life quality, point to parameters that foster the feeling of satisfaction, and also identify the factors whose condition is far from the expectations of the local community.